

МОРСКИ ПРОСТРАНСТВЕН ПЛАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2021-2035

УРБАНИЗАЦИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ЧЕРНОМОРСКО КРАЙБРЕЖИЕ

доц. д-р арх. Петко ЕВРЕВ
ик.геогр. Димитър Димитров
урб. Бойко Кермекчиев
инж. урб. Диана Антонова

5

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ	ii
СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА.....	iii
1. Териториален обхват	1
2. Демография	2
2.1. Брой и възрастова структура на населението	2
2.2. Териториално разпределение на населението	4
2.3. Естествен и механичен прираст на населението	9
2.4. Заетост и безработица	13
3. Образование.....	17
3.1. Образованост на населението	17
3.2. Образователна инфраструктура.....	18
4. Здравеопазване	19
ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ	21

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1: Площ, гъстота на населението и населени места към 31.12.2018 г.	1
Таблица 2: Население в Черноморските общини 2011-2018 г.	2
Таблица 3: Население към 31.12.2018 г. в Черноморските общини по основни възрастови групи.....	3
Таблица 4: Населени места в Черноморските общини според броя на населението им към 31.12.2018 г.	4
Таблица 5: Размер на Черноморските общини според броя на населението им към 31.12.2018.....	5
Таблица 6: Население на градовете в Черноморските общини 2011-2018 г.	6
Таблица 7: Градове в Черноморските общини според броя на населението им към 31.12.2018 г.	7
Таблица 8: Население в селата на Черноморските общини 2011-2018 г.	8
Таблица 9: Села в Черноморските общини според населението им към 31.12.2018 г.	9
Таблица 10: Коефициенти на естествен прираст в Черноморските общини 2011-2018 г. в промили.....	10
Таблица 11: Коефициенти на механичен прираст Черноморските общини 2011-2018 г. - в промили.....	11
Таблица 12: Заети лица в Черноморските общини.....	13
Таблица 13: Заети лица по икономически дейности (А3), 2017 г.	13
Таблица 14: Черноморски общини по групи предприятия според броя на заетите лица н тях, 2017 г.	14
Таблица 15: Безработица в Черноморските общини към 31.12	15
Таблица 16: Население на 7 и повече години в Черноморските общини по степен на завършено образование към 01.02. 2011г.....	17

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

ДВ	Държавен вестник
ЕС	Европейски съюз
ЗУЧК	Закон за устройството на Черноморското крайбрежие
МС	Министерски съвет
НСИ	Национален статистически институт
НЦТР	Национален център за териториално развитие
СИР	Североизточен регион
ЦСМП	Център за спешна медицинска помощ
ЮИР	Югоизточен регион

УРБАНИЗАЦИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ЧЕРНОМОРСКО КРАЙБРЕЖИЕ

1. Териториален обхват

Териториалният обхват на Морския пространствен план на Република България, обект на подробно изследване, в своята прилежаща крайбрежна зона, се идентифицира с четиринадесет общини на които източната граница е Черно море, съставни на три области (Добрич, Варна и Бургас) от север на юг. Това са общините Шабла, Каварна, Балчик, Аксаково, Варна, Аврен, Долни чифлик, Бяла, Несебър, Поморие, Бургас, Созопол, Приморско и Царево. Общата им територия възлиза на 5 737.3 km², което представлява 5.2% от територията на страната. В нея попадат 202 населени места с население 726 745 д., или 10.4% от населението на страната. Центърът в северната част - град Варна, е третият по брой на населението, а центърът в южната част - град Бургас, е четвъртият по брой на населението град в страната.

Със своето землище от 253,644 km² град Бургас е вторият град по площ в България (след София). Към него в последните 35 години са присъединявани околните села. През 1987 г. са присъединени 4 села – Горно Езерово, Лозово, Крайморие и Сарафово. През 1991 година е присъединено село Долно Езерово, с решение на Министерски съвет през 2009 година се одобрява решението на общинския съвет в Бургас за присъединяване на общинските села Банево и Ветрен (със старо име Житарово) като квартали на града. През 2015 г. селата Рудник и Черно море и се обособяват като квартали на гр. Бургас.

Таблица 1: Площ, гъстота на населението и населени места към 31.12.2018 г.

Общини	Площ – km ²	Население – бр.	Гъстота на населението на 1 km ²	Населени места бр.	Градове бр.	Села бр.
Черноморски	5 737,3	726 745	126,7	202	22	180
Шабла	328,7	4 367	13,3	16	1	15
Каварна	481,0	14 020	29,1	21	1	20
Балчик	521,9	19 331	37,0	22	1	21
Аксаково	461,3	20 557	44,6	23	2	21
Варна	237,7	345 369	1 453,1	6	1	5
Аврен	356,4	9 152	25,7	17	-	17
Долни чифлик	485,8	18 492	38,1	17	1	16
Бяла	162,1	3 287	20,3	6	1	5
Несебър	418,9	27 879	66,6	14	3	11
Поморие	407,8	27 233	66,8	17	3	14
Бургас	531,8	208 915	392,9	12	2	10
Созопол	477,1	13 005	27,3	12	2	10
Приморско	355,4	6 124	17,2	6	2	4
Царево	511,5	9 014	17,6	13	2	11

Източник: НСИ, обработка НЦТР

2. Демография

2.1. Брой и възрастова структура на населението

Към 31 декември 2018 г. населението на Черноморските общини е 726 745 души, което представлява 10.4% от населението на България. В сравнение с края на 2011 г. населението на морските общини се увеличава с 264 души, или с 0.04%. През същия период населението на страната намалява с 4.5%. За 7 години населението нараства в 7 общини, като по-значително се увеличава населението в общините Несебър (4 734 д.), Варна (1 726 д.) и Аврен (520 д.). С големи темпове е намалението на населението в общините Шабла и Каварна, докато в община Поморие е минус 1.1% (табл.2.). По общини динамиката на населението е представена в долната таблица.

Таблица 2: Население в Черноморските общини 2011-2018 г.

Общини	Население по текуща статистика към 31.12.			
	2011	2018	Прираст 2018/2011	
	брой	брой	брой	%
Общо за страната	7 327 224	7 000 039	-327 185	-4,5
Черноморски	726 481	726 745	264	0,04
Шабла	4 995	4 367	-628	-12,6
Каварна	15 216	14 020	-1 196	-7,9
Балчик	20 232	19 331	-901	-4,5
Аксаково	20 484	20 557	73	0,4
Варна	343 643	345 369	1 726	0,5
Аврен	8 632	9 152	520	6,0
Долни чифлик	19 292	18 492	-800	-4,1
Бяла	3 230	3 287	57	1,8
Несебър	23 145	27 879	4 734	20,5
Поморие	27 530	27 233	-297	-1,1
Бургас	212 032	208 915	-3 117	-1,5
Созопол	12 657	13 005	348	2,7
Приморско	6 082	6 124	42	0,7
Царево	9 311	9 014	-297	-3,2

Източник: НСИ, обработка НЦТР

Продължава процесът на застаряване на разглежданите общини, който е характерен за другите общини в страната, но в Черноморските общини то е с по-благоприятни стойности от средните за страната. В края на 2018 г. лицата на 65 и повече навършени години са 136 913, или 18.8% от населението на общините, докато за страната са 21.3%. В сравнение с 2011 г. делът на населението в тази възрастова група нараства с 2.6 процентни пункта. Общо за ЕС-28 относителният дял на населението 65 и повече години е 19.7%.

В общински аспект делът на лицата на 65 и повече навършени години е най-висок в общините Шабла (30.8%), Аврен (26.5%), Бяла (24.6%) и Созопол (24.4%). В 6 общини този дял е по-благоприятен от средния за страната, като в тях са двете големи общини Варна

ТОМ 5. УРБАНИЗАЦИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ЧЕРНОМОРСКО КРАЙБРЕЖИЕ

(17.9%) и Бургас (18.5%). Възрастовата структура само в 1 община¹ е силно деформирана и не може да осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал.

Към 31.12.2018 г. децата до 15 години в общините са **110 522**, или **15.2% от общия брой на населението**, като за страната този дял е 14.4%, или Черноморските общини имат по-благоприятен дял с 0.8 процентни пункта.

Относителният дял на населението под 15 години е най-висок в общините Долни чифлик – 17.9%, Аксаково – 15.7%, Бургас – 15.6 и Варна – 15.1% от населението на общината. Общо в 8 общини този дял е под общия за страната, като най-нисък е в общините Шабла – 10.7%, Приморско – 12.1% и Созопол – 12.2%.

Към 31.12.2018 г. населението във възрастовата група 15 - 64 години в съставните общини е 479 310 души, или **66.0% от общия брой на населението**, като за страната средният дял е 64.4 %, или Черноморските общини имат по-благоприятен дял с 1.6 процентни пункта.

Относителният дял на населението в тази възрастова група е най-висок в общини Варна – 66.9%, Бургас – 65.9%, Поморие – 65.3% и Приморско - 65.2% от населението на общината. В 6 общини този дял е под общия за страната и е най-нисък в общините Шабла – 58.5%, Аврен – 60.0% и Бяла – 62.1%.

Таблица 3: Население към 31.12.2018 г. в Черноморските общини по основни възрастови групи

Общини	Общо	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
	брой				относителен дял - %		
България	7 000 039	1 004 845	4 502 075	1 493 119	14,4	64,3	21,3
Черноморки	726 745	110 522	479 310	136 913	15,2	66,0	18,8
Шабла	4 367	468	2 554	1 345	10,7	58,5	30,8
Каварна	14 020	1 964	8 903	3 153	14,0	63,5	22,5
Балчик	19 331	2 674	12 520	4 137	13,8	64,8	21,4
Аксаково	20 557	3 225	13 114	4 218	15,7	63,8	20,5
Варна	345 369	52 686	231 024	61 659	15,3	66,9	17,9
Аврен	9 152	1 236	5 492	2 424	13,5	60,0	26,5
Долни чифлик	18 492	3 304	12 028	3 160	17,9	65,0	17,1
Бяла	3 287	466	2 013	808	14,2	61,2	24,6
Несебър	27 879	4 203	18 267	5 409	15,1	65,5	19,4
Поморие	27 233	4 037	17 790	5 406	14,8	65,3	19,9
Бургас	208 915	32 539	137 687	38 689	15,6	65,9	18,5
Созопол	13 005	1 717	8 121	3 167	13,2	62,4	24,4
Приморско	6 124	739	3 995	1 390	12,1	65,2	22,7
Царево	9 014	1 264	5 802	1 948	14,0	64,4	21,6

Източник: НСИ, Обработка НЦТР

¹ Населението над 65 години е над 30 %.

2.2. Териториално разпределение на населението

Териториалното разположение на населението се определя от **естественото движение на населението (раждания и умирация), както и от вътрешната и външната миграция.** Чисто статистическо влияние върху териториално разпределение на населението оказват и промените в административно-териториалното деление на страната (сливане на населените места, преминаване на населени места от една община към друга).

Към 31.12.2018 г. в градовете живеят 640 803 души, или 88.2%, а в селата – 85 942 души, или 11.8% от населението на Черноморските общини.

Разпределение на населението показва ясна диференциация от бреговата ивица към вътрешността. В бреговата ивица е концентрирано 85.7% от населението от това в Черноморските общини, разположени в 31 населени места. Относителният дял на градското население е 98.7% с тенденция за нарастване, паралелно с нарастването на населението в крайбрежната зона. Тази зона концентрира икономически и административен потенциал.

Към края на 2018 г. населените места в Черноморските общини са 202, от които 22 са градове и 180 - села.

Без население е само село Брястово, разположено в община Балчик. Общият брой на селата с население до 10 жители е 7, а 17 са населените места с население от 11 до 50 души, или в 4.0% от населените места, живеят от 1 до 50 души включително.

С население над 10 хил. души са 4 града в Черноморските общини, в които живеят 6.7% от населението на Черноморските общини. В градовете Бургас и Варна с население над 100 хил. души живеят 74.2% от населението на общините.

Най-голяма е групата на населените места с население между 101-500 души – 39.1%, където живее 2.8% от населението на Черноморските общини.

Таблица 4: Населени места в Черноморските общини според броя на населението им към 31.12.2018 г.

Размер на населеното място според броя на населението	Населени места		Население	
	Брой	%	Брой	%
Общо	202	100	726 745	100
Без население	1	0,5	0	0,0
1-10	7	3,5	40	0,0
11 - 50	17	8,4	578	0,1
51 - 100	22	10,9	1 592	0,2
101 - 500	79	39,1	20 100	2,8
501 - 1000	27	13,4	20 641	2,8
1001 - 10000	43	21,3	96 299	13,3
10001 - 50000	4	2,0	48 556	6,7
50001 - 100000	0	0,0	0	0,0
100000 и повече	2	1,0	538 939	74,2

Източник: НСИ, обработка НЦТР

Черноморски общини

Към 31.12.2018 г. в Черноморските общини има 14 общини. Според броя на населението те се разпределят както следва:

Таблица 5: Размер на Черноморските общини според броя на населението им към 31.12.2018

Размер на общината	Общини		Население	
	брой	%	брой	%
Общо	14	100	726 745	100
до 5 999	2	14,3	7 654	1,1
6 000 - 19 999	7	50,0	89 138	12,3
20 000 - 49 999	3	21,4	75 669	10,4
50 000 - 100 000	0	0,0	0	0,0
над 100 001	2	14,3	554 284	76,3

Източник: НСИ, обработка НЦТР

Средният брой лица, изчислени за една община към 31.12.2018 г. възлиза на 51 910 лица.

Неравномерно е разпределението на населението и по общини. В 2 общини с население под 6 000 души² живеят едва 1.1% от населението на общините. Критично малкият брой на населението в една община поставя под въпрос самостоятелното ѝ съществуване. В същото време в 2 общини с население над 100 хил. души живеят 76.3 % от населението на общините. Най-голяма по население е община Варна (345 369), следвана от община Бургас (208 915). Най-малката община е Бяла – 3 282 души, следвана от община Шабла (4 367) души.

Градове

Черно море е играло ролята на градообразуващ фактор от най-ранни исторически епохи, когато по крайбрежието са били основани първите тракийски поселища.

Още през втората половина на 7 век пр.н.е. по Западното Черноморско крайбрежие са основани първите гръцки колонии. Гръцките колонисти са привлечени от богатствата на суровини по тракийските земи. Това е една от причините първо да възникват търговски центрове, които впоследствие се развиват като градове от гръцки тип (полиси). Първите градове, създадени по Българското Черноморско крайбрежие на мястото на стари тракийски селища или в близост до тях, са Дионисопол (Балчик), Одесос (Варна), Месемврия (Несебър), Анхиало (Поморие) и Аполония (Созопол). Наличието на морето като удобен военен и търговски път стимулира тяхното развитие като стратегически търговски пунктове.

² Чл.8.ал.1 от Закона за административно-териториално устройство на Република България (обн.ДВ бр.63/1995 г. посл.изм. ДВ бр. 58/2017 г.) поставя като основно изискване за създаване на нова община наличие на население над 6000 души.

Създаването на Първата българска държава е изиграло също голяма роля за изменение на поселищните отношения. Най-много паметници представляващи периода на Първото и Второто българско царство, са намерени в Несебър. Това са предимно църковни постройки.

Попадайки по ударите на турските нашественици, в икономическото и културното развитие на българските градове е настъпил упадък. След освобождението от турско робство, поради изселване на част от турското население и татарите, населението по Черноморието намалява. Това внася ново съдържание в много селища, които са заселени и преустроени от новопреселеното българско население от Странджа, Тракия и Македония. Масовото заселване на бежанско население след Първата световна война в България допринася за изграждането на нови жилищни квартали към съществуващите градове. В района възникват нови села до (1926 г.) с еднотипно застрояване.

Към края на 2018 г. градовете разположени в Черноморските общини са 22 и в тях живеят 640 803 души, като в края на 2011 г. в тях са живели 634 984 души, или за 7 години населението се увеличава с 5 919 души (0.9%). През същия период населението на градовете в страната намалява с -3.9 %, или черноморските градове са в по-благоприятна ситуация от повечето градове в страната.

В периода 2011–2018 г. нараства населението на 9 града: Бургас с 2 950 д. (0.5%), Несебър 2552 д. (24.2%), Варна с 1724 д. (0.5%), Свети Влас 865 (29.8%), Обзор 212 (9.8%), Поморие 130 (1.0%), Бяла 76 д. (3.8%), Созопол 57 д. (1.3%) и Черноморец 32 д. (1.6%).

През 2015 г. са закрити кметства: с. Рудник и с. Черно море³ и се обособяват като квартали на гр. Бургас.

По-голямо намаление на населението през този период се забелязва при градовете Каварна – 714 д. (-6.2%) и Балчик 542 д. (-4.7%).

Таблица 6: Население на градовете в Черноморските общини 2011-2018 г.

Градове	Население по текуща статистика към 31.12.			
	2011	2018	Прираст 2018/2011	
	брой	брой	брой	%
Общо за страната	5 324 900	5 159 129	-165 771	-3,1
Черноморски	634 984	640 803	5 819	0,9
Шабла	3 390	3 079	-311	-9,2
Каварна	11 481	10 767	-714	-6,2
Балчик	11 593	11 051	-542	-4,7
Аксаково	7 839	7 726	-113	-1,4
Игнатиево ¹	4 006	3 955	-51	-1,3
Варна	334 781	336 505	1 724	0,5
Долни чифлик	6 638	6 378	-260	-3,9
Бяла	2 011	2 087	76	3,8

³ ДВ, бр.66/2015 г

Градове	Население по текуща статистика към 31.12.			
	2011	2018	Прираст 2018/2011	
	брой	брой	брой	%
Обзор	2 155	2 367	212	9,8
Свети Влас	2 902	3 767	865	29,8
Несебър	10 531	13 083	2 552	24,2
Ахелой	2 426	2 262	-164	-6,8
Каблешково	2 895	2 857	-38	-1,3
Поморие	13 525	13 655	130	1,0
Бургас	199 484	202 434	2 950	1,5
Българово	1 681	1 528	-153	-9,1
Черноморец	2 062	2 094	32	1,6
Созопол	4 285	4 342	57	1,3
Приморско	2 989	2 924	-65	-2,2
Китен	950	932	-18	-1,9
Царево	6 065	5 772	-293	-4,8
Ахтопол	1 295	1 238	-57	-4,4

Източник: НСИ, обработка НЦТР

Според съществуващия брой на населението им градовете се категоризират⁴ както следва:

Таблица 7: Градове в Черноморските общини според броя на населението им към 31.12.2018 г.

Големина на градовете	Градове		Население	
	брой	%	брой	%
Общо	22	100,0	640 803	100,0
Много големи над 200 хил. жители	2	9,1	538 939	84,1
Големи от 100 до 200 хил. жители	0	0,0	0	0,0
Средни от 30 до 100 хил. жители	0	0,0	0	0,0
Малки от 10 до 30 хил. жители	4	18,2	48 556	7,6
Много малки до 10 хил. жители	16	72,7	53 308	8,3

Източник: НСИ, обработка НЦТР

На първо място в изследвания район е категоризацията на “много малките градове” – до 10 000 жители. Те представляват 72.7% от общия брой на градовете и в тях живее близо 8.3% от населението. Тези градове са Шабла, Аксаково, Игнатиево, Долни чифлик, Бяла, Обзор, Свети Влас, Ахелой, Каблешково, Българово, Черноморец, Созопол, Приморско, Китен, Царево и Ахтопол, от които само два не са разположени на крайбрежието.

В категорията “малки градове” попадат градовете Каварна, Балчик, Несебър и Поморие. Те представляват 18.6 % от броя на населените места и тях живее 7.6% от населението.

⁴ Съгласно Наредба № 7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони.

В категорията “много големи градове” попадат градовете Варна и Бургас и в тях живее 84.1% от населението. Варна е най-големият град на Черноморското крайбрежие, важен център в полицентричния урбанистичен модел на страната, балансиращ влиянието на столичния град, със значение за развитието на Североизточна България. Развитието му се характеризира с добри стойности по всички показатели, включително и по отношение демографската динамика и положителен прираст за периода 2011–2018 г.

Бургас, както Варна, също е портал на Черно море, външна граница на ЕС, източен завършек на главната урбанистична ос „София – Пловдив - Ст. Загора - Бургас”. Той е важен център в полицентричния модел на страната и балансатор на София в Югоизточна България. Заедно с Варна това са двата големи икономически, транспортни, административни, образователни, здравни, културни и туристически центрове, предлагащи уникална атмосфера и високо качество на живот. Бургас отбелязва положителни тенденции в демографските показатели и положителен прираст на населението в периода 2011-2018 г. Варна и Бургас са центрове на агломерационни ареали, интермоделни центрове с потенциал за бъдещо развитие.

Села

Към края на 2018 г. селата, разположени в Черноморските общини са 180 и в тях живеят 85 942 души, като в края на 2011 г. в тях са живели 85 648 души⁵, или за 7 години населението се увеличава с 293 души (0.3%). През същия период населението на селата в страната намалява с -7.9 %, или черноморските общини са в по-благоприятна ситуация от повечето села в страната.

В периода 2011-2018 г. населението в 67 села се увеличава (по-значително е увеличението представено в Табл.8), в 3 села населението се запазва, а в 110 населението намалява.

Таблица 8: Население в селата на Черноморските общини 2011-2018 г.

Села	Население по текуща статистика към 31.12.			
	2011	2018	Прираст 2018/2011	
	брой	брой	брой	%
България - села	1 996 475	1 840 910	-155 565	-7,8
Черноморски	85 648	85 942	294	0,3
с.Равда	2 161	2 849	688	31,8
с.Близнаци	784	1 000	216	27,6
с.Каменар	2 608	2 806	198	7,6
с.Тънково	1 164	1 359	195	16,8
с.Кошарица	1 227	1 404	177	14,4
с.Слънчево	771	939	168	21,8
с.Бенковски	529	685	156	29,5
с.Изворско	782	935	153	19,6

Източник: НСИ, обработка НЦТР

⁵ Без селата Рудник и Черно море

Според съществуващия брой на населението им селата се категоризират⁶ както следва:

Таблица 9: Села в Черноморските общини според населението им към 31.12.2018 г.

Големина на селата	Села		Население	
	Брой	%	Брой	%
Общо	180	100,0	85 942	100,0
Много големи над 5 хил. жители	0	0,0	0	0,0
Големи от 2 до 5 хил. жители	6	3,3	15 776	18,4
Средни от 1 до 2 хил. жители	23	12,8	29 147	33,9
Малки от 250 до 1000 жители	60	33,3	31 239	36,3
Много малки до 250 жители	91	50,6	9 780	11,4

Източник: НСИ, обработка НЦТР

От горната таблица се вижда, че в изследваната територия първо място заемат “много малките села” до 250 жители. Те представляват 50.6% от общия брой на селата, като в тях живее 11.4% от селското население.

На второ място е категорията “малки села” с население от 250 до 1000 жители. Те представляват 33.3% от общия брой на селата и в тях живее 36.3% от селското население.

На трето място е групата на “средните села” от 1000 до 2000 жители. Те представляват 12.8% от общия брой на селата и в тях живее 33.9% от населението на селата.

На четвърто място е категорията на “големите села” – от 2000 до 5000 жители. Те участват с 3.3% от общия брой на селата и 18.4% от населението. Най-голямото село е с. Тополи (3 072 д.), общ. Варна, другите големи села са Равда (2 849 д.), Каменар (2 806 д.), Старо Оряхово (2 579 д.), Гроздьово (2 371 д.) и Оброчище (2 099 д.).

2.3. Естествен и механичен прираст на населението

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Естествен прираст

Разликата между живородените и умрелите представлява естественият прираст на населението. През 2018 г. в резултат на отрицателния естествен прираст населението на изследваните Черноморски общини е намаляло с 2 556 души.

Намалението на населението, измерено чрез коефициента *на естествения прираст*⁷ през 2018 г. е минус 3.5%, а през 2011 г. е минус 0.9%. Коефициентът на естествения прираст в страната през 2018 г. е минус 6.6%, а през 2011 г. - минус 5.1%.

Коефициентът на естествения прираст за ЕС-28 е минус 0.4%.

⁶ Съгласно Наредба № 7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони.

⁷ Разликата между броя на живородените и умрелите на 1000 души от средногодишния брой на населението.

През 2011 г. 2 общини имат положителен естествен прираст, като през 2018 г. всичките общини имат отрицателен естествен прираст.

Наблюдават се значителни различия между общините по отношение на коефициентите на естествения прираст. През 2018 г. с най-малки по стойности коефициенти на отрицателен естествен прираст са общините Несебър (-0.0‰), Варна (-2.1‰) и Бургас (-3.1‰). В 3 общини коефициентът на естествения прираст е 2 и повече пъти по-неблагоприятен от средния за страната Шабла (-21.7‰), Аврен (-13.0 ‰) и Бяла (-12.5‰).

Таблица 10: Коефициенти на естествен прираст в Черноморските общини 2011-2018 г. в промили

Общини	2011	2016	2017	2018
	‰	‰	‰	‰
Общо за страната	-5,1	-6,0	-6,5	-6,6
Черноморски	-0,9	-2,8	-3,2	-3,5
Шабла	-15,3	-12,1	-19,8	-21,7
Каварна	-5,8	-6,8	-9,0	-8,6
Балчик	-3,9	-8,3	-7,5	-9,8
Аксаково	-6,6	-6,1	-10,0	-6,5
Варна	1,2	-1,4	-1,3	-2,1
Аврен	-12,0	-10,7	-13,3	-13,0
Долни чифлик	-2,2	-5,1	-4,6	-5,0
Бяла	-7,4	-16,9	-14,6	-12,5
Несебър	0,3	-0,7	-2,6	0,0
Поморие	-2,7	-4,8	-5,6	-5,7
Бургас	-1,4	-2,6	-2,9	-3,1
Созопол	-6,7	-7,0	-7,6	-7,7
Приморско	-6,9	-9,4	-8,9	-6,5
Царево	-3,5	-5,2	-6,8	-8,7

Източник: НСИ, обработка НЦТР

Механичен прираст

Съществено влияние върху броя и структурите на населението в района оказва и механичният прираст (нетното салдо от външната миграция). Той се формира като разлика между броя на заселилите се и изселилите се от общините. Коефициентът на механичен прираст в изследваните общини през 2011 г. е (0.8‰), а през 2018 г. (2.8‰), като за страната през 2011 г. (-0.8‰). е и 2018 г. е (-0.5‰). Или механичният прираст в общините е с по-благоприятни показатели от средните за страната.

През 2018 г. 2 области имат положителен механичен прираст Варна 1 058 д. (2.2‰) и Шумен 706 д. (4.1‰). С най-голямо намаление на населението в резултат на отрицателния механичен прираст е област Добрич 699 д. (-4.0‰), докато в област Търговище намалението е символично само с 1 човек (0.0‰).

През 2018 г. 7 общини имат положителен механичен прираст, като по-значителен е прирастът в община Варна 1 355 д. (3.9‰), Несебър 408 д. (17.7‰) и Бургас 363 д. (1.7‰).

С най-голямо намаление на населението в резултат на отрицателния механичен прираст са общините Балчик 125 д. (-6.4%), Долни чифлик 113 д. (-6.1%) и Царево 99 д. (- 10.9%).

Таблица 11: Коефициенти на механичен прираст Черноморските общини 2011-2018 г. - в промили

Общини	2011	2016	2017	2018
	‰	‰	‰	‰
България	-0,7	-1,3	-0,8	-0,5
Черноморски	0,8	2,6	2,5	2,8
Шабла	-0,4	-3,9	-10,1	-2,5
Каварна	-4,8	-5,7	-4,0	-4,7
Балчик	-2,0	-3,4	-4,0	-6,4
Аксаково	9,3	9,3	-1,7	-1,5
Варна	-0,2	3,4	3,5	3,9
Аврен	17,3	-0,8	-9,5	-6,4
Долни чифлик	-2,4	-3,0	1,2	-6,1
Бяла	7,1	12,7	5,8	13,7
Несебър	36,4	13,8	7,0	17,7
Поморие	-2,9	2,2	1,0	4,2
Бургас	-2,6	1,2	2,3	1,7
Созопол	9,7	1,8	23,1	13,0
Приморско	9,2	-2,9	-4,5	2,1
Царево	5,6	0,7	-8,6	-10,9

Източник: НСИ, обработка НЦТР

Временно население (Пулсиращи населени места)

Освен постоянното население в населените места в общините пребивава и временно население, съсредоточено основно в бреговата ивица, климатични национални и местни морски курорти⁸, вилните зони и вилните селища – това са почиващите туристи и хора, свързани с туризма (хотелски администратори, сервитьори, готвачи, хигиенисти, охрана, обслужващ персонал по плажовете отдадени под аренда), обслужването и търговията (персонал в заведенията за хранене и развлечения и улични продавачи) през летния сезон и в строителството през зимния сезон. През върховия туристически сезон в населените места на общините пребивават много повече хора отколкото е постоянното население. Териториите за рекреационна дейност (Ок, Ос и Ов) следва съгласно ЗУЧК да се оразмеряват при норматив 8 m² на човек за плажната ивица с площ до 100 000 m² и 12 m² на човек за плажове над 100 000 m² (чл. 27 ал. 2 т.1 от Наредба № 7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони⁹).

Може да се прогнозира, че и в периода до 2050 г. Черноморските общини ще бъдат сред общините със силно пулсиращ брой на пребиваващите, свързан със сезонността и мащабите

⁸ Списък на курортите в Република България, Решение на МС от 24 февруари 2012 г.

⁹ ДВ бр. 3/2004 г., изм. и доп. ДВ бр. 21/01.03.2013 г.

на морския туризъм. Това оказва значително влияние върху потребностите за развитие на социалната и техническата инфраструктура.

В резултат на краткия анализ могат да се направят следните по-важни **обобщени изводи** за демографската ситуация в района в периода 2011 – 2018 г.

- Текущата демографска ситуация в района се характеризира с минимално увеличение на населението с 264 д., или с 0.04%. През същия период населението на страната намалява с 4.5 %;
- По значително е увеличението на населението в общините Несебър (4 734 д.), Варна (1 726 д.), и Аврен (520 д.);
- Населението на градовете нараства с 5 819 д, или с 0.9% в резултат на положителен механичен прираст;
- По-значително е увеличението на населението в градовете Бургас (2 950 д.), Несебър (2 512 д.), Варна (1 724) и Свети Влас (865 д.);
- В общините по Чаморското крайбрежие застаряването на населението е с по-благоприятни стойности от средните за страната с 2.5 процентни пункта
- Съществува сериозен дисбаланс в териториалното разпределение на населението – в селищата чиито землища са на бреговата линия е разположено 85.7% от населението на общините;
- В градовете Бургас и Варна е разположено 74.2 % от населението;
- Делът на градското население устойчиво се увеличава през анализирания период, което се предопределя от нарасналата роля на градовете по отношение на възможности за заетост, по-висок жизнен стандарт, по-добър достъп до специализирани и по-качествени здравни услуги, образование, културни прояви, и т.н.;
- Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествения прираст през 2018 г., е минус 3.5‰, а в страната е минус 6.6‰;
- Механичният прираст в общините през 2018 г. е положителен 2.5‰, а за страната е минус 0.5‰;
- През летните месеци населението многократно нараства поради мащабите на морския туризъм;

Тези тенденции ще се запазят и за в бъдеще, т.е. Черноморските общини ще бъдат със силно пулсиращ брой на населението.

2.4. Заетост и безработица

Заетост

Заетите лица в Черноморските общини през 2017 г. са 251 171, а през 2014 г. са 244 908, или увеличението на заетите е с 2.6 процентни пункта (6 263 д.). В 10 общини през 2017 г. има увеличение на заетостта спрямо 2014 г. Най-значително е увеличението в общините Варна (4 553 д.) и Несебър (873 д.), известно изоставане има в община Бургас, където заетите намаляват с 1 089 д. (- 1.5%).

Таблица 12: Заети лица в Черноморските общини

Общини	2014	2015	2016	2017
Черноморски	244 908	244 179	247 305	251 171
Шабла	824	772	794	776
Каварна	2 922	2 941	3 096	3 080
Балчик	6 587	6 278	6 852	7 087
Аксаково	3 886	4 236	4 534	4 643
Варна	124 795	125 939	127 498	129 348
Аврен	1 114	1 205	1 296	1 232
Долни чифлик	1 290	1 357	1 381	1 386
Бяла	817	743	709	738
Несебър	17 849	17 265	17 601	18 722
Поморие	5 530	5 440	5 352	5 384
Бургас	71 961	70 775	70 873	70 872
Созопол	3 328	3 324	3 373	3 571
Приморско	2 133	1 984	1 978	2 189
Царево	1 872	1 920	1 968	2 143

Източник: НСИ

Разпределението на заетите по сектори на икономиката в Черноморските общини през 2017 г. е следното: първичен (аграрен) – 6 007 д.(2.4%); вторичен (индустрия) – 64 760 д. (25.8%); и третичен (услуги) – 180 404 д. (71.8%).

От долната таблица ясно личи големият дял на аграрния сектор в общините Шабла, Каварна и Долни чифлик, докато в общините Несебър, Созопол, Приморски и Царево делът на сектора на услугите е над 80 %.

Таблица 13: Заети лица по икономически дейности (А3), 2017 г.

Общини	Общо	Селско, горско и рибно с-во	Индустрия	Услуги	Селско, горско и рибно с-во	Индустрия	Услуги
		брой			дял - в %		
Черноморски	251 171	6 007	64 760	180 404	2,4	25,8	71,8
Шабла	776	334	77	365	43,0	9,9	47,0
Каварна	3 080	645	740	1 695	20,9	24,0	55,0
Балчик	7 087	573	1 586	4 928	8,1	22,4	69,5
Аксаково	4 643	532	2 409	1 702	11,5	51,9	36,7
Варна	129 348	1 158	33 353	94 837	0,9	25,8	73,3

ТОМ 5. УРБАНИЗАЦИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ЧЕРНОМОРСКО КРАЙБРЕЖИЕ

Общини	Общо	Селско, горско и рибно с-во	Индустрия	Услуги	Селско, горско и рибно с-во	Индустрия	Услуги
Аврен	1 232	196	100	936	15,9	8,1	76,0
Долни чифлик	1 386	338	237	811	24,4	17,1	58,5
Бяла	738	70	71	597	9,5	9,6	80,9
Несебър	18 722	286	1 596	16 840	1,5	8,5	89,9
Поморие	5 384	577	1 315	3 492	10,7	24,4	64,9
Бургас	70 872	993	22 527	47 352	1,4	31,8	66,8
Созопол	3 571	150	389	3 032	4,2	10,9	84,9
Приморско	2 189	65	149	1 975	3,0	6,8	90,2
Царево	2 143	90	211	1 842	4,2	9,8	86,0

Източник: НСИ, обработка НЦТР

Съгласно чл. 25, ал. 2. от Закона за статистиката¹⁰, конфиденциалните данни са анонимизирани чрез агрегация на икономическите дейности. Тези ограничения водят до известни затруднения при правенето на анализ на заетостта в общината.

Разпределението по групи предприятия, според броя на заетите лица през 2017 г. е следното:

- микро до 9 заети – 94 724 д. (37.7%);
- малки от 10 до 49 заети – 63 153 д. (25.1%);
- средни от 50 до 249 заети – 52 600 д. (20.9%);
- големи над 250 заети – 33 073 д. (13.2%).

Средните и големите предприятия с над 250 заети са разположени основно в областните центрове Варна и Бургас. В малките общини преобладават заетите в миро предприятията.

Таблица 14: Черноморски общини по групи предприятия според броя на заетите лица н тях, 2017 г.

Общини	Общо	Микро до 9 заети	Малки от 10 до 49	Средни от 50 до 249	Големи над 250
Черноморски	251 171	94 724	63 153	52 600	33 073
Шабла	776	424	352	-	-
Каварна	3 080	1 302	1 152	626	-
Балчик	7 087	2 006	1 606	..	..
Аксаково	4 643	1 136	..	1 280	..
Варна	129 348	45 233	33 840	29 842	20 433
Аврен	1 232	506	201	..	..
Долни чифлик	1 386	894	492	-	-
Бяла	738	444	..	..	..
Несебър	18 722	8 588	5 516	3 495	1 123
Поморие	5 384	2 916	1 379	1 089	-
Бургас	70 872	26 212	17 502	15 641	11 517

¹⁰ Обн. ДВ бр. 57/1999 г., изм. ДВ бр. 38/24.04.2020 г.

ТОМ 5. УРБАНИЗАЦИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ЧЕРНОМОРСКО КРАЙБРЕЖИЕ

Общини	Общо	Микро до 9 заети	Малки от 10 до 49	Средни от 50 до 249	Големи над 250
Созопол	3 571	2 127	..	344	..
Приморско	2 189	1 382	524	283	..
Царево	2 143	1 554	589	-	-

Забележка: (..) информацията е конфиденциална

Източник: НСИ

Безработица

Коефициентът на безработица представлява относителния дял на безработните лица от икономическо активното население (работната сила).

През 2018 г коефициентът на безработицата сред Черноморските общини намалява с 1.1 процентни пункта в сравнение с 2014 г., като достига 3.9% и е със значително по-благоприятни показатели от средните за страната 6.1%.

На общинско ниво коефициентът на безработица е най-нисък в общините Варна 2.9% и Бургас 3.3%, значително изоставане има в общините Шабла 12.4% и Долни чифлик 12.1%. Разликата между равнищата на безработица в най-добре представената община Варна и най-изоставащата община Шабла е 9.5 процентни пункта. Общините, в които коефициентът остава двуцифрен, показва сериозни структурни проблеми на местните пазари на труда и ниска мобилност на населението.

Таблица 15: Безработица в Черноморските общини към 31.12

Общини	2016	2017	2018	2016	2017	2018
	Регистрирани безработни лица – бр.			Коефициенти на безработица -		
България	201 466	232 066	261 015	8,0	7,1	6,1
Черноморски	17 540	16 102	13 695	5,0	4,5	3,9
Балчик	688	600	493	8,5	7,4	6,1
Каварна	611	555	430	10,7	9,7	7,5
Шабла	283	277	252	13,9	13,6	12,4
Аксаково	388	313	298	4,7	3,8	3,6
Варна	6 520	5 924	5 048	3,7	3,4	2,9
Аврен	501	393	363	6,1	4,8	4,4
Долни чифлик	989	930	762	15,7	14,7	12,1
Бяла	140	122	104	10,5	9,2	7,8
Несебър	847	786	660	8,1	7,5	6,3
Поморие	1 139	1 301	1 040	9,4	10,8	8,6
Бургас	4 459	4 097	3 541	4,2	3,8	3,3
Созопол	495	369	329	9,9	7,4	6,6
Приморско	138	134	147	5,5	5,3	5,8
Царево	342	301	228	9,3	8,2	6,2

Източник: НСИ, Агенция по заетостта

Характерно за Черноморските общини е липса на квалифицирана работна ръка през активния туристически сезон юни-септември (готвачи, сервитьори, преводачи, хигиенисти), което налага привличане на кадри от вътрешността на страната и от чужбина. През есенно-зимния сезон, липсата на достатъчно работна ръка в строителството налага внос на работници от чужбина – главно украински и молдовски строители.

Основните изводи, които могат да се систематизират за заетостта и безработицата в Черноморските общини, за периода, за който има последни актуални данни, към датата на разработката, са следните:

- Заетостта на населението има позитивни стойности – в периода 2014-2017 г. То нараства с 2.6 процентни пункта и най-значително е увеличението в общините Варна и Несебър;
- Преобладават заетите в сектора на услугите - 71.8%, в някои Черноморски общини заетите в услугите са над 80.0% ;
- Аграрният сектор е със значителен дял в общините Шабла, Каварна и Долни чифлик;
- В разпределението по групи предприятия, според броя на заетите лица през 2017 г. на първо място са микро- предприятията до 9 заети - 94 724 д.(37.7%);
- Средните и големите предприятия с над 250 заети са разположени основно в градовете Варна и Бургас;
- През активния туристически сезон има липса на квалифицирана работна ръка, което налага привличане на кадри от вътрешността на страната и чужбина;
- Безработицата в Черноморските общини намалява значително, но все още има 2 общини, в които коефициентът остава двуцифрен, което говори за сериозни структурни проблеми на местните пазари на труда;
- Общините с безработица над 10% са Шабла и Долни чифлик.

Както и по предходните демографски показатели съществуват съществени различия в стойностите по показателите за заетост и безработица между големите общини Варна и Бургас и останалите Черноморски общини.

Според *прогнозите за населението* на Евростат в държавите-членки на ЕС, броят на лицата в трудоспособна възраст в България ще продължи да намалява и в бъдеще.¹¹ Това е основният фактор, който ще окаже влияние върху намаляването на работната сила в общините. Според прогнозите за търсенето и предлагането на труд на Cedefop до 2025 г. се очаква намаление, както на работната сила в България, така и на заетостта. Намалението ще продължи до 2050 г., което ще засегне сериозно и Черноморските общини. По **сектори на икономиката**¹² ще се наблюдава нарастване на заетостта в икономическите дейности в

¹¹ Прогнозите за населението на държавите-членки на ЕС на Евростат са до 2080 г.

¹² Европейския център за развитие на професионалното обучение (ЕЦРПО/Cedefop).

сектор „Услуги“, докато в икономическите дейности от сектор „Индустрия“ и сектор „Селско стопанство“ ще има намаление.

3. Образование

3.1. Образованост на населението

Една от водещите цели на общоевропейската стратегия „Европа 2020“ е подобряване на образователното равнище на населението, по-специално намаляване на дела на преждевременно напусналите училище и увеличаване на дела на населението с висше или еквивалентно на висше образование.

По данни НСИ за 2011 г., относителният дял на населението на Черноморските общини с високо образователно ниво (с висше образование) е 24.1% (162 872 лица) от общото население. Налице са по-добри показатели в сравнение със средното равнище за страната 19.6%. В общински аспект най-образовани са жителите на общините Варна 30.1% и Бургас 25.1%. С най-негативна образователна структура по отношение на дела на лицата с висше образование са общините Долни чифлик (4.8%), Бяла (7.8%), и Аврен (7.9%).

Лицата със средно образование са 302 463 д. (44.8%), което е малко по-високо от средното за страната (43.4%). С основно образование са 128 075 лица (19.8%), с начално – 42 265 лица (6.3%) и с незавършено начално – 31 401 лица (4.4%). Последната група е представена изключително от роми. В дъното на образователната стълбица стоят лицата, “никога не посещавали училище”. Броят им е 6 279, или 0.9% от населението на 7 и повече навършени години, при 1.2% средно за страната. Най-нисък е делът на неграмотните в Долни чифлик (3.7%), Каварна (2.9%), Аврен (2.6%) и Балчик (2.2%).

Таблица 16: Население на 7 и повече години в Черноморските общини по степен на завършено образование към 01.02. 2011г

Общини	Общо	Висше	Средно	Основно	Начално	Незавършено начално	Никога не посещавали училище	Деца до 7 год. вкл. непосещаващи училище
Черноморски	674 781	162 872	302 463	128 075	42 265	31 401	6 279	1 426
Шабла	4 834	475	2 018	1 559	518	207	53	4
Каварна	14 343	1 707	5 315	3 779	2 212	883	411	36
Балчик	18 894	2 143	7 057	5 502	2 586	1 145	416	45
Аксаково	18 814	1 864	7 266	6 365	1 827	1 189	252	51
Варна	319 276	96 060	147 699	46 575	13 343	13 211	1 830	558
Аврен	7 851	624	2 480	2 791	1 242	501	205	8
Д. чифлик	17 573	857	4 973	6 378	3 212	1 438	643	72
Бяла	3 006	235	1 120	843	465	279	60	4
Несебър	20 577	3 162	9 871	4 766	1 619	947	152	60
Поморие	25 549	2 917	9 943	7 805	2 713	1 725	362	84
Бургас	198 064	49 777	94 142	33 977	9 693	8 478	1 564	433

Общини	Общо	Висше	Средно	Основно	Начално	Незавършено начално	Никога не посещавали училище	Деца до 7 год. вкл. непосещаващи училище
Созопол	11 731	1 385	4 555	3 887	1 150	583	139	32
Приморско	5 645	639	2 434	1 561	649	271	82	9
Царево	8 624	1 027	3 590	2 287	1 036	544	110	30

Източник: НСИ, Преброяване на населението и жилищния фонд 2011 г.

3.2. Образователна инфраструктура

Образователната структура и мрежа в изследваните общини е съобразена с действащите законови и подзаконовни документи и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието. В тях има добре изградена мрежа от учебни заведения, които обхващат всички възрастови групи подлежащи на задължително обучение.

Структурите на *предучилищното образование* са добре развити по цялата територия на черноморските общини. Осигуреността с детски градини, преподаватели и места в детските градини е добра.

През учебната 2018/2019 г. в общините функционират 157 самостоятелни детски градини, които се посещават от 23 914 деца. Разположени са основно в общините Варна (59 бр.) и Бургас (34 бр.).

В Черноморските общини през учебната 2018/2019 г. учебни занятия се водят в 155 *общообразователни и специални училища*. Повече от половината са разположени в общините Варна (51 бр.) и Бургас (41 бр.).

Професионалното образование и обучение през учебната 2018/2019 година се осъществява в 31 училища. Професионалните гимназии са разположени предимно в по-големите общини: Варна (15 бр.), Бургас (12 бр.), и по 1 бр. в общините Каварна, Долни чифлик, Бяла и Поморие където е концентриран по-голям брой ученици. Продължава да се търси по-тясно обвързване на професионалното образование с икономическите приоритети на общините и регионите.

Обектите на система *“Висше образование”* са силно поляризирани в територията на Черноморските общини и са разположени предимно в градовете Варна и Бургас).

Варна е сред най-важните университетски центрове в страната с шест висши училища, в които през учебната 2018/2019 г. се обучават 24 хил. студенти. Това са Висшето военноморско училище „Никола Вапцаров“; Икономически университет; Медицински университет „Проф. Параскев Стоянов“; Технически университет; Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“; и Висше училище по мениджмънт.

Във Варна се намират и научноизследователски центрове, свързани с науките за морето и изследванията в сферата на морската икономика. Между тях са Институт по океанология, Център по хидро- и аеродинамика и филиал на Институт по метеорология и хидрология към Българската академия на науките, Институт по рибни ресурси, Институт по воден

транспорт, Институт по корабостроене и по металознание. С опита си и с установените традиции, с изградена среда и с участието в множество международни проекти, те концентрират знания, компетенции и ценна информация за морската среда, промените в нея и осъществяват дейности.

Бургас като университетски център разполага с две висши училища: Бургаски свободен университет и Университет “Проф. д-р „Асен Златаров“, последният основан през 1963 г. като Висш химико-технологически институт за развиващата се нефтопреработвателна промишленост. В тях през учебната 2018/2019 г. се обучават 6 хил. студенти.

От краткия анализ на образованието и на изградената инфраструктура могат да се направят следните **изводи**:

- В Черноморските общини е концентрирано високо образовано население – висок дял на население с висше образование (24.1%), като в Бургас е 25.1% и във Варна е 30.1%;
- Висок е относителният дял и на население със средно образование 44.8% в тези общини;
- В градовете Варна и Бургас функционират значими общообразователни и професионални училища, в по-голямата част от които се изучават дисциплини, свързани с морето и дейностите осъществявани в него и в крайбрежната зона – туризъм, пристанищна дейност и логистика, морски транспорт и др.

С най-голямо значение в областта на образованието са градовете Варна и Бургас, които са важни университетски и научноизследователски центрове.

4. Здравеопазване

Системата на здравеопазването е разгледана с оглед проследяване на възможностите за обслужване през активния туристически сезон, когато населението в Черноморските общини нараства неколкостранно.

През 2018 г. инфраструктура на болничната помощ включва **32 болнични заведения** с 4 932 легла в СИР, което представлява 9.2% от болничните заведения и 9.3% от болничните легла в страната и **46 болнични заведения** с 6 805 легла ЮИР, или още 13.3% от болничните заведения и 12.8% от болничните легла в страната. Основната част от болничните заведения за Северното Черноморие е концентрирана в област Варна, където има 16 болнични заведения с общо 2670 легла, от които 6 многопрофилни болници с 2 057 легла в тях (50.0% от общия брой на болничните заведения на територията на региона). В област Варна на 100000 души от населението се падат 567 легла, а в област Добрич 438 легла. За ЮИР и съответно за Южното Черноморско крайбрежие болничните заведения са концентрирани в областния център гр. Бургас, където са разположени 20 болнични заведения с общо 2 910 легла, от които 9 многопрофилни болници с 1 407 легла. В област Бургас има 709 легла на 100 000 д.

Към 31.12.2018 г. **заведенията за извънболнична помощ** в СИР са 286 с 212 легла за краткосрочно наблюдение и престой, което представлява 13.8% от заведенията за извънболнична помощ и 16.9% от леглата в страната. Основната част от тези заведения са концентрирани в област Варна, където заведенията за извънболнична помощ са 182, или 63.6% от общия брой на заведенията за извънболнична помощ на територията на региона. ЮИР разполага с 270 заведения за извънболнична помощ с 234 легла за краткосрочно наблюдение и престой, което е 13.1% от заведенията за извънболнична помощ и 18.7% от легла в страната. В област Бургас тези заведения са 92 броя с общо 140 легла или повече от половината от тези за целия регион.

При средна **осигуреност на населението на един лекар** за страната 236 души и 967 души на един лекар по дентална медицина (2018 г.) за СИР тя е 253 души на 1 лекар и 1 082 души на един лекар по дентална медицина, 289 души на един лекар и 1 279 души на един лекар по дентална медицина за ЮИР. За област Варна тя е 200 души на един лекар и 828 на един лекар по дентална медицина и е по-благоприятна от осигуреността в останалите области в региона, поради наличие на медицински университет и университетска болница. За област Бургас осигуреността е 305 души на един лекар и 1 324 души на един лекар по дентална медицина.

Черноморското крайбрежие се обслужва от 2 центъра за спешна медицинска помощ във Варна и Добрич и 7 филиала за северната му част и от 1 ЦСМП в Бургас и 5 филиала за Южното Черноморско крайбрежие.

Големите курорти, разположени по крайбрежието има изградена система за медицинско обслужване, което се допълва от дейността на частни медицински центрове и от осигурените в големите хотели медицински и/или дентални услуги.

ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен регион *(проект)*

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югоизточен регион *(проект)*

Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г., Актуализация 2019 г.

Преброяване на населението и жилищния фонд 2011 г., НСИ

Социално-икономически анализ на районите в Република България, Актуализация 2020 г.